

زیارت جامعه منشور امام شناسی و شیعه شناسی است / ابن الرضای ثانی

زیارت جامعه منشور امام شناسی و شیعه شناسی است و از سوی ائمه معصومین تأکیدات زیادی بر قرائت این زیارت و تأمل در آن شده است.

زیارت جامعه منشور امام شناسی و شیعه شناسی است و از سوی ائمه معصومین تأکیدات زیادی بر قرائت این زیارت و تأمل در آن شده است.

خبرگزاری مهر، گروه دین و اندیشه_عباس بن شاسته: دهمین امام بزرگوار شیعیان حضرت امام هادی(ع) که شاید شناخت کمی از این امام همام در میان شیعیان و دوستداران اهل بیت عصمت و طهارت وجود داشته باشد، در ۱۵ ذیحجه به دنیا آمد. مادر بزرگوار ایشان حضرت سمانه مغربیه نام داشت که از سنین کودکی در خانه امام جواد(ع) و تحت تعلیم بنات رسول الله قرار گرفت.

در سال های اخیر جسارت های فراوانی به این امام بزرگوار شد، از جمله اینکه حرم مبارک ایشان منهدم گشت و یا عده ای با اشعاری سعی بر اهانت بر وجود مقدس این امام بزرگوار داشتند اما آنچه مسلم است این است که نور اهل بیت هرگز به خاموشی نمی گراید و شیعیان بیش از پیش ارادت خود به آستان امام هادی(ع) را ابراز داشتند و گنبد حرم ایشان و پسر بزرگوارشان امام عسکری(ع) مورد بازسازی قرار گرفت.

به مناسبت ولادت امام هادی(ع) برای آشنایی بیشتر با معارف آن امام بزرگوار از جمله دو زیارتی که از ایشان به یادگار مانده است که زیارت جامعه کبیره و زیارت غدیریه نام دارد به سراغ تنی چند از کارشناسان دینی کشور رفتیم تا در این مورد و همچنین در خصوص شخصیت این امام والا مقام گفتگو کنیم. متن زیر مشروح گفتگوی مهر با این کارشناسان دینی است؛

اهمیت زیارت جامعه کبیره و غدیریه

حجت الاسلام محسن صفدری در مورد زیارت جامعه کبیره و زیارت غدیریه گفت: یکی از یادگارهایی که از امام هادی(ع) به ما رسیده زیارت جامعه کبیره است. زیارت جامعه دو بخش دارد. امام هادی(ع) در یک بخش اوصاف الهی و ملکوتی ائمه و ابعاد ولایت اهل بیت را تبیین می کند و در بخش دیگر که بخش مختصرتری است ویژگی های شیعیان خالص اهل بیت در ضمن ولایت اهل بیت بیان می شود.

وی افزود: زیارت جامعه منشور امام شناسی و شیعه شناسی است و در بهیضی از نقل ها داریم که امام زمان(عج) در بعضی از تشرفات فرموده اند که شیعیان ما چرا جامعه نمی خوانند؟ و سه بار بر خواندن زیارت جامعه تأکید کرده اند. الحمدالله در سال های اخیر ترجمه و شرح های خوبی بر این زیارت نگاشته شده است و لازم است مورد مطالعه قرار گیرد.

این کارشناس دینی ادامه داد: زیارت غدیریه هم در رابطه با مضامین ولایت و مسئله غدیر است. امام هادی در این زیارت نیز جهات مسئله ولایت امیرالمومنین و غدیر را تبیین نموده اند.

وی افزود: نکته ای که در مسئله دعاها و زیارات باید توجه کنیم این است که به معنای آن داشته باشیم. رهبر انقلاب در مورد دعای عرفه و ابوحمزه سفارش کردند که در معانی و معارف دعاها توجه و تدبر شود.

خداوند اهل بیت را نور آفرید

صفدری گفت: در فرازی از زیارت جامعه کبیره آمده است که «خَلَقَكُمْ اللَّهُ أَنْوَارًا فُجِعَلَكُمْ بِعَرْشِهِ مُحَدِّقِينَ» خداوند اهل بیت را نور آفرید و اهل بیت را سیطره و اشراف بر عرش قرار داد. یعنی خداوند شما را وسائط فیض و پرورش موجودات عالم قرار داده است.

وی اظهار داشت: در زیارت امام حسین(ع) داریم که به حضرت عرضه می داریم «ارادة الرب فی مقادیر امور تهبط الیکم و تصدر من بیوتکم» یعنی اراده پروردگار در امور مقدرش به سوی شما خاندان فرود می آید و از خانه های شما صادر می شود. در حقیقت، قلب مطهر اهل بیت مقرر فرماندگی خداوند متعال بر آفرینش است. اینکه فرمود «قلب المومن عرش الله» مظهر اکمال این معنا قلب مطهر امام زمان(عج) است.

صفدری در پایان گفت: اهل بیت واسطه فیض اند. متأسفانه وهابیت به خاطر کج فهمی خیال می کنند که شیعه در برابر خدا برای اهل بیت شان قائل است. اهل بیت عبد محض هستند و آنچه دارند، خدای متعال به آنها عرضه کرده است. آنها به اذن خدا نور می دهند. نه تنها مرام شیعه بوی شرک نمی دهد بلکه عین توحید است. «حتی من علینا بکم» یعنی خداوند به وجود اهل بیت بر ما منت گذاشته است. همانطور که در قرآن می فرماید «لَقَدْ مَنَّ اللَّهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ إِذْ بَعَثَ فِيهِمْ رَسُولًا مِّنْ أَنفُسِهِمْ» خدا بر مومنین منت گذاشت که چنین پیامبر در بین آنها مبعوث کرده، ما ممنون خدا هستیم که خدا اهل بیت را برای هدایت ما قرار داده است.

شبکه ارتباطی امام هادی با شیعیان

حجت الاسلام محمدجواد پیشوایی در مورد عصر امام هادی(ع) و شرایط حاکم بر آن گفت: خلفای عباسی امام هادی(ع) و امام عسکری(ع) را در سامرا تحت نظر و کنترل قرار داده بودند چراکه سامرا در آن زمان مرکز سیاسی و نظامی حکومت

محسوب می شد. لذا این امامان بزرگوار به شدت کنترل می شدند و هر گونه رفت و آمد آنها توسط دولت غاصب و ظالم عباسی نظارت می شد.

وی ادامه داد: یکی از راه هایی که ابتکار عمل ائمه بود و از زمان امام صادق(ع) به وجود آمده و در زمان ائمه بعدی گسترش بیشتری پیدا کرد، ایجاد شبکه ارتباطی با شیعیان بود. شیعیان در اقصی نقاط جهان اعم از بغداد، قم، نیشابور، مصر و... به وسیله وکیل و نمایندگان با ائمه مرتبط بودند. سوالات و شبهات و وجوهات از این طریق به خدمت امامان می رسید. حجم عظیمی از کارها دور از چشم دستگاه عباسی به این طریق انجام می شد. کتابی به نام سازمان وکالت تالیف محمدرضا جباری در این زمینه وجود دارد که مسئله وکالت در زمان ائمه آخر ما به تفصیل مورد بررسی قرار گرفته است.

وی افزود: امام هادی شاگردان بزرگی داشتند که میراث علمی امام را به بقیه منتقل می کردند. مثلا مرحوم شیخ طوسی در کتاب رجال خود، شاگردان امام هادی(ع) را که در علوم مختلف به محضر امام رسیده بودند مجموعاً ۱۸۵ نفر معرفی می کند. بعضی از اینها بسیار برجسته بودند در این زمینه می توان به فضل ابن شاذان، حسین ابن سعید اهوازی، حسن ابن راشد، حضرت عبدالعظیم حسنی و... می توان اشاره کرد.

حجت الاسلام سید بهالدین ضیائی نیز در مورد استفاده از نام ابن الرضا برای امام هادی(ع) گفت: ائمه بعد از امام جواد(ع) را به عنوان ابن الرضا می شناسند به این دلیل که هفت امامی ها که به واقفیه معروف اند یکی از دستاویزهای آنها این بود که امام رضا(ع) فرزندی ندارد. امام رضا در سن بعد از چهل سالگی صاحب اولاد شدند لذا فرزندان امام رضا(ع) را ابن رضا می نامیدند تا پاسخی باشد برای آن شبهاتی که در عصر واقفیه ایجاد شده بود.

وی ادامه داد: مادر بزرگوار امام هادی(ع) بانوی بسیار مجلله و مکرمه ای هستند که نام ایشان سمانه مغربیه بود که از کشور مغرب و منطقه افریقا بودند.

این کارشناس دینی افزود: امام هادی در عصر چند خلیفه عباسی زندگی می کردند که مهمترین آنها متوکل عباسی است که ظلم زیادی به امام روا داشت. متوکل امام را به اجبار از مدینه به سامرا فراخواند و ایشان را تحت نظر قرار داد.

ضیائی گفت: امام هادی(ع) در موضوعات مختلف ادعیه ای را بیان کرده اند که به چند منظور می توان به آن نگاه کرد. اول آن ارتباط قلبی است که با خدا ایجاد می شود و دوم آموزش انسان ها در قالب دعاست.

وی افزود: در فرازی از زیارت جامعه کبیره آمده است که «مَنْ أَرَادَ اللَّهُ بَدَأُ بِكُمْ» هر کس که اراده خدا داشته باشد و بخواهد به سمت خدا سلوک داشته باشد باید از اهل بیت شروع کند. چرا که فرموده اند «الرَّفِيقُ ثَمَّ الطَّرِيقُ». امام رضا(ع) فرمودند «لِإِمَامِ الْإِنْسِ الرَّفِيقُ وَالْوَالِدُ الشَّقِيقُ وَالْإِخُ الشَّقِيقُ وَالْأُمُّ الْبِرَّةُ بِالْوَلَدِ الصَّغِيرِ وَمَقْرَعُ الْعِيَادِ فِي الدَّاهِيَةِ النَّادِ» یعنی امام، همدم مهربان و پدر دلسوز و برادر دوقلو و مادر دلسوز نسبت به بچه کوچک و پناه بندگان خدا در گرفتاری سخت است. امام معصوم قران ناطق و کلام الله است، همانطور که قران به حضرت عیسی کلمت الله می گوید.

این کارشناس دینی ادامه داد: قرآن می فرماید «وَأَبْتَغُوا إِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ» با چه چیزی باید به سمت خدا حرکت کنیم؟ لذا به واسطه اهل بیت باید به سمت خدا حرکت کنیم چون خود ناتوانیم.

جامعه کبیره جامع تمام زیارات است

وی گفت: جامعه کبیره جامع تمام زیارات است و هر امامی را می توان با این کلمات زیارت کرد. اگر کسی زیارت جامعه کبیره را به معنای واقعی بشناسد، تمام معارف دینی او تکمیل می شود.

ضیائی اظهار داشت: علمای بزرگوار ما در مورد زیارت جامعه شرح های خوبی نوشته اند که مثلا مرحوم سید عبدالله شبر شرحی به نام «الانوار الساطعه فی شرح الزیارة الجامعه» دارد. وی به خاطر تالیفات فراوان به مجلسی دوم معروف است.

این کارشناس دینی ادامه داد: یکی از فعالیت های بسیار مهم امام هادی معرفی علماست چراکه شیعیان آرام آرام به زمان غیبت نزدیک می شدند. حضرت تعبیری دارند که می فرمایند زمام دلها به دست علماست. حضرت فرمودند که علما در زمان غیبت سکان کشتی را در دست دارند.

تجلیل امام هادی(ع) از عالمان دین

وی در مورد توجه امام هادی به عالمان دین و تجلیل از آنها گفت: امام هادی متوجه شدند که یکی از علمای شیعه با یکی از دشمنان اهل بیت مباحثه ای داشته و او را منکوب کرده است. در جمع عظیمی که هم سادات بنی هاشم و هم از بنی عباس حضور داشتند به مجرد اینکه این عالم آمد حضرت به استقبال او آمدند و او را بوسیدند و در کنار خود جای دادند و رو به او کرده و با او شروع به صحبت کردند. حضرت به بقیه مفصل بیان کردند که خدا در قرآن از این علما تجلیل کرده و من هم از اینها تجلیل می کنم.

وی افزود: حضرت عبدالعظیم حسنی یکی از عالمان و شاگردان امام هادی(ع) است که وقتی فردی به نام حماد به محضر امام رسید، حضرت به او فرمود «یا ابا حماد! إذا أشكل عليك شيء من أمر دينك بناحيتهك فسل عنه عبد العظيم بن عبدالله الحسني وأقرئه مني السلام» یعنی ای ابو حماد! هنگامی که چیزی از امور دینی در منطقهات برای تو مشکل شد، از عبد العظيم بن عبدالله حسنی بپرس و سلام مرا به او برسان.

ضیائی در پایان اظهار داشت: حضرت در مورد فضل ابن شاذان نیز فرمودند «أَعْطَى أَهْلَ خُرَّاسَانَ لِمَكَانِ الْقَضْلِ بْنِ شَاذَانَ» یعنی من به سبب موقعیت فضل بن شاذان و حضورش در میان اهل خراسان، به آنها غبطه می خورم. لذا امام به این صورت از عالمان تجلیل می کنند و مردم را متوجه آنان می نمایند.